

STRATEGI FÖR ATT ÖKA ANTALET INVÅNARE I BRÄNDÖ KOMMUN

Omfattat av kommunfullmäktige 15.11.2012.

Bakgrund:

Brändö kommun, liksom som stora delar av skärgården på båda sidor om Skiftet, har efter andra världskriget haft en negativ befolkningsutveckling.

Brändö kommun hade som mest, all time high, på 1920-talet över 1 200 invånare. De senaste 30 åren har invånarsiffran sjunkit från ca 550 till de senaste årens ca 480.

Invånarantalet per den 1 november 2012 var "all time low" d.v.s. 476 personer. Som det ser ut just nu fortsätter minskningen även om den vissa år, för någon månad, några månader kan stoppa upp eller rentav för en kort period öka tillfälligt. Trenden är dock för närvarande nedåtgående d.v.s. antalet invånare minskar. Positiv trend (trendbrott) definieras enligt följande; invånarantalet ökar per 31.12 fem år i följd.

Kommunen, som resten av skärgården (viktigt att poängtera att minskningen inte är ett Brändö "fenomen"), börjar snart ha så få invånare att det finns en risk att den nedåtgående takten ökar (tenderar att bli självuppfyllande d.v.s. en nedgående spiral skapas). Minskningen gäller framförallt familjer med barn i åldersgruppen 0 – 16 år (17 – 25 åringarna är av naturliga orsaker rätt få d.v.s. vad gäller den fysiska närvaron). Också om det är attraktivt med små klasser finns det en minsta klasstorlek (speglar utbudet av jämnåriga i kommunen) som är så liten att föräldrarna inte ser skolan/skolmiljön och m.a.o. skärgården som attraktiv d.v.s. som en tänkbar uppväxtmiljö för sina barn (människor i medelåldern är redan i dag den största kategorin inflyttare till Brändö).

Några av skärgårdskommunerna i landskapet Åland börjar redan vara nära ett läge när det varken föds barn eller flyttar in familjer med barn mer än sporadiskt (finns inte barn i varje åldersklass). Här avses i första hand Kökar och Sottunga med ca 20 respektive ca 9 elever i respektive kommuners grundskolor (Kökar hel grundskola med 9 klasser och Sottunga lågstadium med 6 klasser).

Brändö har idag både hård och mjukvaran i skick när det gäller dagis och skola. Dagiset Milan totalrenoverades i början av 2000-talet och skolan i Brändö by med idrottshall och bibliotek nybyggdes/totalrenoverades 2007-2008. Respektive har också i stort sett behörig personal. Barnen börjar dock minska och är i dag i Milan ca 15 till antalet och i skolan, åk 1 – 9, under ca 36. Tillförseln av barn till skolan är liten med tanke på att barnen under skolåldern inte är flere än ca 16. Inom 10 år riskerar antalet elever i skolan att sjunka till under 30 om inte en förändring fås till stånd.

Idag finns det ingen tydlig trend som tyder på att antalet invånare och då närmast barnfamiljer kommer att öka utan kännbara åtgärder (detta trots att det år 2012 per augusti flyttat 24 personer till kommunen; se "all time low" november 2012).

Syfte-målsättning

För att bryta den negativa befolkningsutvecklingen måste något göras. Om inte en kännbar förändring fås till stånd som leder till ökat antal invånare så kan kommunen inom 20-30 år att bebos av i huvudsak personer över 30 år varav flertalet kan komma att vara 50+. Invånarantalet kan stabiliseras på mellan 200 – 300 invånare men med en åldersstruktur som knappast kan kallas "normal". Något, i praktiken dystopi, som inte idag eftersträvas av kommunen ref. till visionen (se ekonomiplanen som omfattas i samband med budgeten). Läget är m.a.o. mycket allvarligt om avsikten inte är att låta "tömma" skärgården på barnfamiljer och göra den till något som närmast kan kallas ett rekreationsområde/pensionärsparadis.

En strategi behövs för att påbörja ett strukturerat arbete för att "återbefolka" kommunen.

Det kommer att behövas stora personella och ekonomiska insatser och uppoffringar för att vända befolkningstrenden och för att "fylla" skolor och dagis med barn. Brändö skola kan ta emot cirka 80 elever och dagiset Milan minst det dubbla jfr. dagens beläggning.

Här bör påpekas att kommunen, skärgårdssamhället, också parallellt måste arbeta med andra viktiga frågor som framförallt arbetsplatser/företagsamhet (går hand i hand) och boende både i hyresbostäder och egnahemshus. När det gäller arbetsplatser/företagsamhet har det tagits fram en rapport från kommunens tankesmedja som heter "Tankar och förslag för näringslivsutveckling i kommunen" och ett projekt som bygger på rapporten är på gång. Ett bostadsområde, med tomter för framförallt egnahemshus, är under planering i Brändö by (planen torde bli klar hösten 2012) samtidigt som kommunen tillsammans med Brändö lax Ab och några privatpersoner har grundat Brändö bostadsrättsförening.

Också i dag jobbar kommunen med inflyttning. Påpekas bör att resurser satsade på inflyttning inte innebär att de invånare som idag bor i kommunen glöms bort eller att arbetet sker på deras bekostnad. Om en tillräcklig inflyttning inte fås till stånd så kommer levnadsbetingelserna att försämrats även för dagens invånare. Om antalet invånare fortsätter att minska innebär det att servicen försämrats (ex. butiker med sämre utbud, färre företag överlag) och att färjornas beläggning minskar vilket i sin tur på sikt leder till sämre trafik (färre turer m.m.). Med färre invånare i kommunen påskyndas ytterligare utflyttningen i och med försämrade service och sämre färjtrafik o.s.v. Spiralen blir lätt självuppfyllande och framförallt nedåtgående.

Det jobb som idag görs för att få flere invånare till kommunen är inte särdeles planerat eller strukturerat. Det finns en del mindre åtgärder i framförallt närings- och utvecklingsnämndens budget. Det som görs idag när det gäller att locka invånare är i många avseenden riktigt och rätt "tänkt" men utan egentlig plan/strategi trots att det finns medel budgeterade. Idag sätts det rätt små ekonomiska, i storleksordningen max. 10 000 €, på inflyttningsarbetet. I första hand är det Närings- och utvecklingsnämnden som jobbar med inflyttningsfrågorna bistådda av KD.

Avsikten med strategin är att få, i bästa fall, hela kommunen, förtroendevalda och tjänstemän/anställda men även invånare, med i arbetet att öka antalet invånare. I den vision som kommunen årligen antar finns en målsättning om flere invånare som dock kommer att vara mycket svår att nå om inte mera resurser (ekonomiska och personella) skjuts till i framförallt budgeten. En kännbar tillförsel av medel för ändamålet kan endast göras (motiveras) om det finns en klar och tydlig strategi.

Ansvariga och deltagare inom Brändö kommuns organisation när det gäller konkreta arbetet.

I arbetet med att locka invånare till kommunen och skärgården bör så många som möjligt delta. När det gäller Brändö kommun (organisationen/myndigheten) så bör både förtroendevalda och tjänstemän/anställda delta d.v.s. engagera sig. Närings- och utvecklingsnämnden, under kommunstyrelsens överinseende, bör ansvara för det konkreta arbetet. Nämnden bör ges tillräckliga resurser för att kunna förverkliga de mål som strategin avser att uppnå. Övriga inom kommunen, nämnderna, bör också i sitt arbete ha inflyttningen i aktiv åtanke både i det dagliga arbetet och när kommunens viktigaste styrinstrument d.v.s. budgeten görs upp. Nämnderna bör också ta del av strategin och förverkliga sin del av arbetet/ansvaret genom ex. hemsidan.

Målgrupp.

Generellt:

Personer som är intresserade av att bo i Skärgården (olika orsaker) och som i regel har möjlighet att ta sina arbetsplatser med sig (detta så länge som nya arbetsplatser inte har skapats i kommunen). Skärgården är så att säga "inne" och då framförallt om det finns möjlighet till havsnära boende vilket det finns i Brändö (förutsätter planerade områden med strandtomter alt. havsnära boende).

Av de som flyttar till kommunen förväntas en positiv inställning till svenska språket och intresse att på sikt lära sig språket. Detta mot bakgrunden av att Brändö är en kommun i det enspråkigt svenska landskapet Åland.

Inflyttare:

Brändö kommuns presumtiva helt nya inflyttare (ingen - liten tidigare kontakt med kommunen) finns sannolikt på fastlandet och bland landets svensk- och tvåspråkiga befolkning. Detta eftersom Brändö är svenskspråkigt, ligger i skärgården som anses attraktiv och samtidigt finns rätt nära det som kallas "trängsel Finland" (triangeln Åbo-Tammerfors-Helsingfors) och kustregionen upp till Karleby där de flesta svensk- och tvåspråkiga bor och lever. Inom nämnda geografisk område, med sträckning ända till Kotka öster om Helsingfors, torde det finnas bortåt en halv miljon som kan svenska tillräckligt bra (på skalan svenskspråkiga till så gott som tvåspråkiga med minst goda kunskaper i svenska).

Av erfarenhet så är det sällsynt, att personer på fasta Åland flyttar till Brändö kommun. De flyttar i första hand till de närbelägna skärgårdskommunerna Föglö och Vårdö. Detta av naturliga geografiska (avståndsmässiga) orsaker.

Inflyttningen från Sverige är också tämligen liten. De eventuella personer från Sverige som kan vara intresserade av att flytta till relativt avlägsna Brändö med närhet till det alltmer finskspråkiga Finland torde dessutom vara ytterst svåra att avgränsa.

När det gäller den egentliga målgruppen, som resurserna m.a.o. i första hand koncentreras på, så är det i första hand svenska Österbotten, Nyland (inkl. Helsingforsregionen med över 50 tusen finlandssvenskar) och Åbo /Åboland som torde vara av intresse.

Ovannämnda prioritering är inte att se som en önskan om vem som är mer eller mindre välkommen till kommunen. Prioritering bygger på erfarenhet av vilka som flyttat till kommunen de senaste 20 åren och kommunens geografiska läge (2 timmar till Åbo, dryga 3 timmar till fasta Åland och minst ett halvt dygn till Sverige).

Återflyttare:

En målgrupp som är intressant är de som har rötter i kommunen (allt från första generationens utflyttare till de som regelbundet besöker kommunen framförallt sommartid) och som av en eller annan anledning inte längre har hemort i kommunen. Många äger dessutom ansenliga markområden i kommunen. Tomtbiten är m.a.o. löst för flertalet. Det är dock en målgrupp som är rätt splittrad vad gäller boningsort (flere i Sverige och på fasta Åland och en mindre del på fastlandet) och som det lönar sig att närma när de är på plats i kommunen eller via kommunens olika register (ex. avfallshanteringen, vilket också har gjorts för ett par år sedan i samband med faktureringen).

Gruppen är intressant eftersom personerna är bekanta med skärgården och många vet vad som väntar dem i kommunen d.v.s. har goda förutsättningar att trivas (anpassa sig) om de flyttar till kommunen.

Sannolikheten för att de skall stanna i kommunen är m.a.o. relativt stor (av nyinflyttaren flyttar minst hälften bort från kommunen efter ett år. Obs! en iakttagelse: finns ingen statistik).

Konkret åtgärder för att öka inflyttningen:

SOCIALA MEDIA:

- Hemsidan: Utöver att sidan är en mycket viktig informationskanal (gärna interaktiv där det är möjligt) till invånarna och de tillfälliga besökarna (turisterna) så bör också sidan vända sig till presumtiva invånare d.v.s. inflyttare. Sidan bör ses som det viktigaste permanenta "fönstret" när det gäller information och marknadsföring till tänkta inflyttare. Nämndernas sidor bör vara attraktiva och informativa med tanke på att sidan läses av tänkbara inflyttare. Det är konstaterat att hemsidan betyder mycket som den ofta första kontakten med den nya hemkommunen. En attraktiv, informativ

, uppdaterad m.m. hemsida väcker förtroende och intresse. Hemsidan har fr.o.m. hösten 2012 sida som presenterar kommunens byar (materialet för presentation av resp. by handhas av byarna själva).
- Facebook, Twitter, LinkedIn m.fl.

Ovan nämnda sociala media bör utvecklas och uppdateras. Bör utses personer som är ansvariga för respektive media (idag är KD självutnämnd ansvarig i första hand för hemsidan).

MARKNADSFÖRINGSMATERIAL /TRYCKSAKER M.M.:

- trots att vi lever i en allt virtuellare värld så behövs det också materiel i form av broschyrer, trycksaker m.m. som kan delas ut på mässor och skickas i samband med olika kampanjer, möten/träffar etc.

Idag finns det en kommunbroschyr som i första hand riktar sig till turister som besöker kommunen.

Mera specifika broschyrer som ex. presenterar skolan, dagiset, bostäder m.m. kan dock också behövas när kommunen närmare sig olika målgrupper.

Skärgårdskommunerna har en gemensam broschyr som i mycket allmänna ordalag presenterar skärgården för presumtiva inflyttare. Till mässor och köpcentrumtillfällen kopieras det upp fakta och diverse om kommunen (ex. senast till Hansatorgen 25-27.11.2011 en förteckning över lediga bostäder som hade god åtgång). Årligen uppdateras också en presentation av kommunen som innehåller i första hand fakta om kommunens service (tagits fram gemensamt av Skärgårdskommunerna).

ANNONSERING:

- annonsering i samband närmast med kampanjer riktade mot relativt inringade målgrupper (ex. i olika föreningstidskrifter m.m.) eller i tidningar på orter där kommunen deltar i mässor och affärscentrumtillfällen.

- annonsering "på måfå" ej att rekommendera d.v.s. bör alltid finnas en idé och en plan ex. i form av en kampanj /motsvarande. Kan vara ex. i samband med en temabilaga som berör boende.

Annonsering i ex. dagstidningar är i regel mycket kostsam och drunknar i regel i övrigt annonsmaterial. Dagstidningarna är också "kortlivade".

PRESS/MEDIA.

- där det bara är möjligt uppmärksammas kommunen, helst i positiva sammanhang, i redaktionell text. När det händer något positivt i kommunen, ordnas seminarier /invigs lekparkar m.m., så bör media bli informerad. Om media inte är på plats skickas i mån av möjligheter bilder och text till åtminstone landskapets lokala media.

UPPSÖKANDE VERKSAMHET:

Erfarenheten visar att det bästa är att få direkt kontakt (gärna öga mot öga) med personer som kan vara intresserade av att flytta till kommunen. "Kommer inte berget till Muhammed så måste Muhammed ta sig till berget". De 3-4 senaste årens deltagande i mässor och affärscentrumtillfällen har resulterat i några inflyttade och väckt fleres intresse. Frågan om en relativt långsiktig process från tanke till flyttbil.

- mässor, affärscentrumtillfällen m.m.

- företag, föreningar m.m. Föreningar med medlemmar som har specialintressen som berör skärgården ex. segelföreningar, båtklubbar, fågelskådarklubbar m.fl.

Den uppsökande verksamheten är den som torde kräva mest arbete (underförstått också medel) eftersom det där är frågan om att "ringa in" de potentiella inflyttarna, kontakta dem (uppsöka) och sedan få dem att besluta sig för att flytta till Brändö.

AMBASSADÖRER:

- en form av marknadsföring typ "mun till mun" där alla kommuninvånare kan delta. Särskilda ambassadörer kan kallas och utbildas. Det torde vara så att de personliga, informella, kontakterna är de effektivaste när det gäller att övertyga "sista biten" någon att flytta till Skärgården.

PÅ BESÖK I KOMMUNEN:

- när presumtiva inflyttare är på besök i kommunen bjuder kommunen på övernattnig (överenskommelse med Gullvivan) och en måltid. Har praktiserats några år ca 2-4 gånger per år. Av de presumtiva kommuninvånarna krävs att de träffar någon från kommunen minst en timme. Oftast frågan om kommundirektören som visar runt i kommunen (när det är barnfamiljer så besöks alltid skolan och dagis).

UPPFÖLJNING I KOMMUNEN:

Närings- och utvecklingsnämnden (även Kst.) kan ordna tillfällen för nyinflyttade för information och nätverkande inom kommunen. Oerhört viktigt att nya invånare kommer in i samhället och får ta del av det sociala d.v.s. möten, sammankomster, föreningsliv m.m.

Närings- och utvecklingsnämnden har också tillsatt några personer som har ett särskilt ansvar för att nya invånare får tillräcklig information m.m. (för närvarande Emelie Bergendahl, Päivi Nikoskinen, och Marja Tuomola . KD har oftast ett finger med i spelet).

Ansvar vilar också på byarna där inflyttarna hyr hus eller lägenhet. Närings- och utvecklingsnämnden har hösten 2011 skickat en "propå" till byarnas hembygds-, ungdomsföreningar m.fl. om att ansvaret att ta emot, välkomna, till respektive by i första hand vilar på byarna själva.

För att integrera nyinflyttade med annat modersmål än svenska ordnas i samarbete med Medis eller /och landskapet kurser i svenska. Viktigt för ökad trivsel som i sin tur leder till att inflyttade stannar längre i kommunen. Om kommunen kan garantera gratis, ex., undervisning i svenska på orten kan också det vara något som lockar till inflyttning.

ÖVRIGT:

- allmän lyhörd för personer som visar mera intresse än turistens för kommunens. Gäller framförallt alla inom kommunens organisation d.v.s. också de förtroendevalda som totalt tillsammans har ett mycket stort nätverk. Här kan det komma ifråga att ex. bjuda på lunch/kaffe m.m., också på annan ort, om någon visar påtagligt intresse för kommunen.

- att profilera sig är viktigt. Också mindre projekt kan vara intressanta. Profilering betyder m.a.o. inte entydigt gigantiska och dyra projekt m.m.

- att höras och synas är också viktigt. Ju flere som vet att Brändö/skärgården finns desto flere kan bli inspirerade att flytta till kommunen/skärgården.

SAMARBETE:

- Arbeta och Bo i Mariehamn (AMS).

- övriga skärgårdskommuner inom landskapet i första hand.

ANSVARIGA FÖR STRATEGIN:

- Närings- och utvecklingsnämnden: Det organ i kommunen som bär det främsta ansvaret för att strategin följs/förverkligas .

- Övriga organ i kommunen: Kst. och Kfge bör följa med arbetet (genom att läsa närings- och utvecklingsnämndens protokoll) och åtminstone en gång i året (utöver budgeten) diskutera frågan d.v.s. hur arbetet med att locka nya invånare till kommunen löper och vad som eventuellt kan göras

ytterligare. Frågan, se strategins målsättning, är m.a.o. så pass viktig att feedbacken från nämnda organ måste komma fram.

Nämnderna bör också minst en gång i året d.v.s. i samband med budgeten diskutera vad de kan göra för att befrämja inflyttningen till kommunen. Nämnderna bör fundera på profileringar inom sina ansvarsområden. Nämnderna bör läsa strategin och följa framförallt kommunens vision d.v.s. läsa och begrunda den (minst i samband med budgetberedningen).

- Tjänstemännen och enheterna: Avdelningscheferna har ett särskilt ansvar att uppfylla strategin och bereda ärenden som befrämjar strategins syfte och övrigt innehåll (se ex. vikten av profilering och att synas och höras i olika sammanhang). Avdelningscheferna bör i sitt dagliga arbete vara måna om profileringen. Bemötandet av presumtiva inflyttare i olika sammanhang är också viktigt. Tillsammans bildar alla intryck av kommunen en helhet som antingen lämnar en bra eftersmak eller en mindre bra. Tjänstemännen bör också om möjligt involvera resten av personalen d.v.s. sina medarbetare i "tänket" som strategin tar fram (ofta på initiativ av närings- och utvecklingsnämnden). Ju flere som tänker, diskuterar m.m. dess större möjlighet att få fram önskat resultat d.v.s. flere invånare.
